

Naționale a Românilor/ CNMNRs), Újvidék székhellyel, és a Vlach Kisebbség Nemzeti Szervezetének Tanácsa (Consiliulul Național al Minorității Naționale a Vlăchilor/ CNMNVs), Petrovac (Timok völgye) székhellyel.

A „vlach probléma” nagyon foglalkoztatja a Timok-völgyi románok egyes képviselőit, akik jelentős erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a CNMNVs kicserélje a V betűjét R betűre.

Ezek közül kiemelkedik a Szerbiai Románok Kezdeményezése (Inițiativa Românilor din Serbia). Ennek elnöke, Boian Bărbuță a romániai sajtónak adott interjújában kifejtette, hogy nehezen elérhető célt tűzött maga elé: szeretné összehozni a két zóna román képviselői szerveit, abból a célból, hogy egy olyan szervezet jöjjön létre, amelyik képes Belgráddal tárgyalni. Sokkal nehezebb lesz azonban csökkenteni a Timok-völgyi románok gondjait, akik nem rendelkeznek azokkal a nemzeti azonosságtudatot erősítő eszközökkel (média, oktatás, egyház), mint a vajdasági nemzettársaik.

„Mí nem vagyunk vlahok!” – ez Boian Bărbuță jelmondata, aki felrója Belgrádnak azokat a manipulációkat és hamisításokat, amelyeket a népszámlálás alkalmával követtek el. A nemzetiség kiválasztásakor azt sugallták, hogy a „vlach” és a „román” ugyanazt jelenti. Bărbuță megoldásjavaslata azonban vitatott: ő azt javasolja, hogy román–szerb kettős állampolgárságot kapjanak a román kisebbség tagjai, és ez nagymértékben tisztázná a szerbiai román közösség tagjainak számát.

A Szerbiai Románok Kezdeményezésének (Inițiativa Românilor din Serbia) vezetője felrója a CNMNRs elnökének, Daniel Petrovicinak, hogy nem támogatta megfelelően a Timok-völgyi nemzettársait, és ennek is tulajdonítható, hogy az önmagukat románoknak vallók száma alacsony ebben a régi-

óban. „Daniel Petrovici 12 éve ott van [a vezetőségben], de sosem láttam, hogy eljött volna egy, a román kisebbség keretében megejtett beszélgetésre, hogy részt vegyen egy olyan delegációban, amely parlamenti megbeszéléseken vett részt. Nekünk nincs szükségünk ilyen képviselőkre” – állítja Bărbuță.

Szándékai beteljesülni látszanak, hiszen a 2014. október 26-i választásokra a Szerbiai Románok Kezdeményezése (Inițiativa Românilor din Serbia) és a Tihan Matasarevici által vezetett Román Hagymányokat és Kultúrát Ápoló Egyesület (Asociația pentru Tradiția și Cultura Românilor „Dunărea”) közös listát állítottak, amelyen mind a vajdasági, mind a Timok-völgyi jelöltek helyet kaptak. Ez a gesztus komoly jelzés más, jelentős vajdasági szervezetek irányába is, akiknek át kellene gondolniuk prioritásait.

Perspektívák

■ A Románia–Bulgária- és a Románia–Szerbia-párbeszéd, amely a kisebbségi románok identitásának megőrzése érdekében folyik, lényegében pozitív (eltekintve egyes helyi román kisebbségi képviselők által használt, sokszor személyes érvrendszerektől). Azonban azt is látni kell, hogy Bukarest nem tud teljes mértékben beavatkozni a külhoni román kisebbségek problémáiba. A román állam annyit tehet csak, hogy kihasználva a számára adott mozgásteret, annak „felső” és „alsó” határai között cselekedve, támogassa a külhoni román közösségek identitásmegőrző és -fejlesztő törekvéseit. Az EU-tagállam Bulgáriában valamivel könnyebb alkalmazni ezeket a stratégiákat, mint Szerbiában, de ezek megvalósulásához szükség van – a külhoni közösségek és ezek vezetőinek összefogására.

Péter Árpád fordítása

BARTALIS-BÁN JUDIT

Kazahsztáni románok

■ 1949. július 5-ről 6-ra virradó éjjelen 11 293 besszarabiai családot deportáltak Szibériába és Kazahsztánba. Lakásaikat „szakembereknek” osztották ki, akik az új élet építését voltak hivatottak előrendíteni. Így ültették a gyakorlatba a Szovjet KP politikai bizottságának azon határozatát, amely szerint el kell távolítani Szovjet Moldova területéről a volt földbirtokosokat, kulákokat, kereskedőket és a lakosság egyéb kategóriá-

it, valamint ezek családait. Az események szemtanúi szerint a második deportációs hullám már nem vonatkozott az egész családra, csak az éppen otthon tartózkodó családtagokra, esetenként csak az otthon egyedül tartózkodó gyermekekre, még a csecsemőkre is. Szagintaj Berdagulova, az asztanai Lev Gumiljov Eurázsiai Egyetem történelemszakos tanára állítása szerint a kazah nép mindig toleráns és segítőkész volt

az oda száműzöttekkel, igyekezett sorsukon enyhíteni.

A kazahsztáni románok életútját a legbehatóbban talán Vasile Soare, Románia 2002 és 2006 közötti kazahsztáni nagykövete tanulmányozta. Ő volt az, aki 2006. június 22. és 23. között Karagandában konferenciát szervezett, amelyen kazah, orosz, kirgiz, üz-bég történészek, újságírók, levéltárosok, valamint az asztanai románok *Dacia* elnevezésű kultúrszervezete vett részt. Ezen a fórumon kerültek nyilvánosságra és tudományos megvitatásra a kazahsztáni román közösség sorsát érintő dokumentumok.

A Szovjetunió szétesése előtti években ez a közösség 33 098 főt számlált. Tizenötödikként tartották számon a Kazahsztánban élő százhusz kisebbség között. A függetlenség kikiáltása (1991) után sokan elhagyták az országot, visszatelepettek Besszarábiába és Bukovinába, vagy valamelyik más újonnan létrejött államba távoztak. Itt 20 054 főt számláló román-moldáv közös etnikai csoportot alkotnak, ebből 594 románnak, 19 460 fő moldávnak vallotta magát. Többségük az ország északi részén él (Pavlodar, Kusztanai, Karaganda, Akmola, Aktobe körzetekben), azaz a szovjet korszak kényszermunkatáborainak, kitelepítéseinek helyszínein.

2006-ban Vasile Soare kezdeményezésére megalakult a Román Kultúrszövetség, amelyre nagy szerep hárult a kazahsztáni románság kulturális életének fellendítésében, a román nyelv szervezett tanításának bevezetésében. A szervezet tagjainak gyermekei vásárnaponként a Kazahsztáni Román Nagykövetségen román nyelvórákra járnak. Megalakult ugyanakkor a *Românaș* elnevezésű tánccsoport, amely az egyetlen román néptánccsoport egész Közép-Ázsiában.

■ FORRÁSOK

<http://romaniidinkazahstan.info/>

<http://point.md/ru/novosti/politika/v-nochj-s-5-na-6-iyulya-1949-goda-bolee-11-tisyach-semej-bessarabcev-bili-vislani-v-sibirj>

Felhasználtam Szagintaj Berdagulova (férje után: Munteanu) és Vasile Soare, Románia jelenlegi moszkvai nagykövetének szóbeli közlését.

2003. május 28-tól a Kazahsztáni Románok és Moldovánok Egyesülete jogi személynként működik. 2005-től létezik egy DACIA elnevezésű román kulturális egyesület, amely 4000 tagot számlál, valamint egy 2006-tól működő BUCOVINA.

A kazahsztáni románok egyik legismertebb személyisége Simion Plămădeală költő, aki az ötvenes években végezte a pedagógiai főiskolát, ahol többek között Grigore Vieru költő volt a kollégája. Számos honfitársával együtt került Kazahsztánba, annak a Nyikita Hruscsov által kezdeményezett kampánynak a nyomán, amely a szűzföldet volt hivatott felszántatni. A költő ugyanis megtagadta, hogy orosz nyelvet tanítson egy Prut melletti román iskolában. Harminc évet dolgozott egy karagandai szénbányában, és közben több száz verset sikerült megírnia orosz és román nyelven. A versei a szülőföld utáni vágyról, a moldávok román identitástudatáról, a szenvedésről szólnak, és máig nagy népszerűségnek örvendnek a fiatalság körében is.

Egy másik markás alakja az az alma-atai román közösségnek a transznisztriai születésű és nemrég elhunyt Mihail Groza. Ő 1960-ban került oda többedmagával, az egyik hruscsovi gyökértelenítési kampány során. Sokoldalú tehetség volt, festett, fényképezett. Ő volt a lelke a *Românaș* nevű tánccsoportnak, így keresett gyógyírt élete végéig tartó honvágyára.

2002-től kezdve a kazahsztáni román nemzetiségűek évente részesülnek a román állam által felajánlott ösztöndíjban. Az ösztöndíjasok kiválasztását az Alma-Ata-i Román Nagykövetség bonyolítja le. Ezen kívül évente tíz román nemzetiességű gyermek nyaralhat a Návodari-i gyermektáborban.

GHEORGHE PETRUȘAN

Magyarországi románok

■ A történelem során a többségi vagy uralkodó nemzet és a nemzetiségek (nemzeti kisebbségek, nemzetrészek, népcsoportok stb.) viszonyát nem valamilyen „objektív mérce” szabályozta, többnyire a többség érdekét kifejező erőviszonyok domináltak, anélkül hogy ez a feudális társadalmakban nemzeti jellegű konfliktusokhoz vezetett

volna. A rendet és a társadalmi békét úgy ahogy az uralkodó, a monarchikus berendezkedésű országokban a király vagy a császár kiegyensúlyozó vagy éppenséggel megosztó politikája biztosította. Kivételt képeznek a vallási és a társadalmi különbségekből fakadó összecsapások. Etnikai disszonanciák az összetartozási tudattal rendelkező né-